

A LASSÚ UTAZÁS

Tátraalji kép

Nem csapkodta hátra a fülét soha, a földet sem kaparta a patájával, ritkán nyerített fel, de húzni húzott fáradhatatlanul.

Nos, ilyen volt a Nowy Targ-i Michal Bajuka lovacskája.

Sosem mosolygott, nem szerette a sok beszédet, nem részegedett le (az emberek azt állították jól bírja az ivást), de dolgozni szeretett, sőt, szívesen dolgozott.

Nos, ilyen volt Michal Bajuka fuvaros.

A lovacska és Michal jó kis párost alkottak. Amikor este lefeküdtek – Michal Bajuka ugyanis a lovával az istállóban aludt – itt néha, ugyan igen ritkán, Michal szóba elegyedett a szalmán fekvő lovával. Különleges dolog kellett, hogy legyen, ha Bajunka megosztotta azt az említett Čiarnýval.

– Hé, Čiarný – szólt a lovához Bajunka szombaton kényelmesen nyújtózva az istálló ajtajában a lópokrócon –, láttad kit vittünk ma Zakopanéba? Az az úr és a hölgy Targból vitették magukat, éppen úgy, mint tizenöt éve. Tudod te, mit kaptam tőlük? Tizenöt rajnait.

Bajuka egy darabig hallgatott, mert a hosszú mondat lefárasztotta.

– És beszéltek is nekem mindenfélét – folytatta Michal –, bizony, Čiarný, furcsa dolgokat mondtak, az az úr azt állította... – Michal azonban elhallgatott.

– Bizony Čiarný, furcsa dolog ez – szólalt meg újra kívártatva – különös beszéd volt ez. Az az úr azt mondta: „Maga alapozta meg a boldogságom.” Furcsa szavak, nem igaz, Čiarný?

Michal Bajuka, belefáradva a hosszú beszédbe, befordult az istálló meleg fala felé és elaludt.

*

Michal Bajukának jó volt az emlékezete.

Tizenöt éve ott állt a kocsija mellett egy tizennyolc éves gimnazista, a lembergi Zwadowski, és azon alkudozott vele, hogy mennyiért vinné el Zakopanéba. Nagyon kevés pénze volt, mivel Nowy Targban sok apróságot

vásárolt össze, sétapálcát, faragott nyelű baltát, s hasonló apróságokat. A főtéren mindössze néhány góral álldogált hímzett ingben, kivert övvel. Ezek előtt Zwadowski nem szégyellte alkudni. Ám ekkor egy kellemetlen dolog történt vele.

A téren keresztül ifjú hölgy igyekezett a kocsi irányába. Kasia 19
Dębiczowa volt az, aki bácsikájával ugyanabban a szállodában lakott
Zakopanében, amelyikben Zwadowski lakott az apjával.

Miközben a gimnazistához közeledett, így szólt hozzá: – Ez csodás,
hiszen mi szomszédok vagyunk Zakopanében, mehetünk hát együtt. Képzelve,
elvesztettem a bácsikámat.

– Hát ez igazán szomorú – válaszolt a gimnazista az aggodalomtól sápadtan, mert nem tudta, hogy végződik majd az alkudozása. Szégyellte magát.

– Kirándulni mentünk a bácsikámmal Nowy Targba, ő szenvedélyes gyűjtője a népi hímzésnek, engem Pańtkában hagyott a vendéglőben, és mivel nem érkezett vissza, elindultam nélküle. Csak nem fogok Pańtkában aludni, szalmaalmon. Legalább majd jól megbüntetem őt.

– De kisasszony, nem kellene ezt tennie – szólt Zwadowski komolyan –, a bácsikája biztosan aggódni fog önért.

– Ugyan, dehogy – nevetett a kisasszony –, gyakran el szokott engem veszíteni, egyszer tényleg szalmaalmon kellett aludnom. Ezért fogom megbüntetni. Leugrottam Nowy Targba, mert tudtam, hogy ráakadok egy ismerősre, aki majd éppen Zakopanéba megy. És lám, megtaláltam magát. Magával megyek. – Kasia kisasszony elmosolyodott. – De nincs pénzem, minden a bácsikámnál maradt, kénytelen lesz kölcsönözni nekem.

A gimnazista diákegyenruhája zsebében görcsösen szorongatta utolsó két aranyát. A keze megremegett, amikor Kasia vidáman felugrott a kocsira.

– Ahogy mondom, nem adhatok többet magának – fordult Zwadowski Michalhoz – mint két aranyat.

– Nem megyek sehova. – Válaszolta Michal nyugodtan.

– Adjon neki még egy aranyat – sűgta Kasia a gimnazista fülébe.

– Szeretek alkudni – felelte Zwadowski, és kényszeredetten elmosolyodott.

– Barátom – fordult Michalhoz –, nem adok magának többet, csak ahogy mondtam, két aranyat. Két aranyért elvihet minket, és ne zsaroljon.

– Két aranyért nem megyek sehova – válaszolta nyugodtan, ahogy az imént is Michal. – Két arany kevés!

– Ez érdekes – suttogta Kasia.

– Kevésnek nem kevés – mondta Zwadowski – nem utazik senki, és ha nem akarja, hát majd próbálkozom...

Ekkor hirtelen rádöbbsent, hogy a kisasszony már a kocsin ül.

– Megyek máshoz – mondta – akárki elvisz két aranyért.

20

– Senki se – válaszolta Michal –, senki az égvilágon. – Majd hirtelen elhallhatott. – Csakis én. Én elviszem magukat. – Majd hozzátette – De olyan lassan megyek majd, olyan lomhán, hogy késő éjszaka lesz, mire Zakopanéba érünk.

Egy pillanatra elhallgatott, majd mintha eszébe jutott volna, kisvártatva hozzátette: – S akkor... akkor majd sötét lesz... mint a zsákban. A Dunajec mellett megyünk majd... s belepottyanunk mindannyian. Ott már... sokan megfulladtak. A gyors sodrás...

– Akkor hát két aranyért utazunk, tessék, itt van – kiáltott fel boldogan Zwadowski helyet foglalva a kocsin a kisasszonnyal szemben.

– Lassan – szólt oda lovának Michal, és megindultak.

– Ó, hát ez igazán érdekes – nevetett Kasia, és a gimnazista Zwadowski szintén nevetett.

– Az tetszik nekem magán – mondta Kasia Dębiczowa –, hogy olyan határozottan a sarkára állt a kocsissal.

– Az az elvem, hogy sosem fújok visszavonulót – mondta Zwadowski büszkén.

Michal Bajuka az elvárton felül teljesítette a fenyegetését.

Másfél óra alatt megérkeztek ahhoz a patakon átvezető hídhoz, amelyhez Nowy Targból fél óras út vezet. A Dunajechez pedig, amelyhez további negyed óra az út, további jó órát mentek.

A kocsi meg-megállt az úton, akár negyedórára is, Michal pedig közben az utasait fürkészte.

Parnica előtt egy órával besötétedtek, az este hideg volt.

Úgy történt, hogy bár Kasia nem szokott bolondozni, megengedte a sármos gimnazistának, hogy szoroson mellé üljön.

Michal Bajuka egyre lassabban és lassabban haladt.

A két ifjú egymáshoz simulva dicsérték az út szépségét, és amikor hét óra alatt Paraninára értek, bevallották egymásnak, mennyire szeretik a másikat, s amikor a kocsi újra megállt, megcsókolták egymást.

S nyugodtan csókolódzhattak is, mert Michal Bajuka valóban lassan haladt.

Kasia Zwadowská, született Dębiczowa, örömmel emlékezik Michal Bajuka lassú útjára, aki szombaton a lovával való beszélgetés közben azon csodálkozott, hogy lehetséges, hogy az az úr, akit tizenöt éve Zakopanéba vitt, azt mondta neki: „Maga alapozta meg a boldogságom.”

21

Eredeti cím: *Pomalá jízda. Podtatranská črta.* Eredeti közlés: Národní listy odpoledný 1904. 08. 20.

Új Forrás 2023/10 – Jaroslav Hašek: A lassú utazás
Tátrai képek

22 GALÍCIAI TÁJ FARKASOKKAL

Humoreszk

Amikor tavalyelőtt Stróza falvába egy úr érkezett, aki az erdőben a Raba folyó fölé meredő sziklára felmászott, és lefestette az egész falut a környékével együtt, a falusiak mind csodálkoztak, hogy ez az úr miért éppen az ő falujukat festette le, egy efféle isten háta mögötti tanyát, amely a legközelebbi város-tól is hatórányi útra fekszik.

Az idei télen pedig még jobban elcsodálkoztak, amikor ez az úr újra eljött, és egy másikat is hozott magával.

Ugyan mit fognak festeni? Bizonyára a havat. Hát nem furcsa ez? Havas domboldalakat rajzolni, meg az erdő behavazott fáit? Furcsa bizony, határoztak a falu lakosai – hiszen mi örülünk, ha benn ülhetünk házikóinkban, és újabb hasábot dobhatunk a tűzre, hogy melegebb legyen, közben beszélgetünk, azok az urak meg kijárnak, és a behavazott házikóinkat rajzolják.

Közben mindkét festő a saját festményén dolgozott, vagyis csak annak vázlatain.

Ott ültek a szobában, amelyet a polgármestertől béreltek ki.

– Hát úgy gondolod, Koldowski – szólalt meg a fiatalabb –, hogy a festményeink sikeresek lesznek?

– Ebben biztos vagyok – válaszolt Koldowski –, de azt hiszem, kedves Wołodko, még nagyobb sikerük lenne, ha valami olyasmi lenne rájuk festve, amely a szemlélőben mély benyomást kelt.

– Azt hiszed tehát – válaszolta Wołodko –, hogy a mi behavazott domboldalaink nem keltenek semmiféle benyomást?

– Ezt nem hinném – válaszolta Koldowski –, ugyan miért ne keltenének benyomást? Behavazott, apró házikók, bennük tűzhely, azon pedig tűz, amelyet gyönyörű vörösre lehet festeni, szép visszfényel a havon. Az erdő fái a házikó mögött szintén mély benyomást keltenek. A gallyak meghajlanak a hó súlya alatt, s remekül kidomborodik a háttér sötétzöld fenyvese. Aztán az erdő sötétje. A festményed egyáltalán nem rossz. Gyönyörűen megragadja a Raba folyót. Kiválóan ábrázolja szilaj áradását, a jégtörmelék a partjainál teljesen természetes. Ugyan mi vége festenek mindig befagyott folyókat? De mindennek ellenére azt hiszem, valami hiányzik a képeinkről, hogy teljesen mély benyomást tudjanak tenni.

– Mégis mi? – kérdezte Wołodko.

– Nem hiányzik más egyéb a mi képeinkről, mint a farkasok – válaszolta Koldowski. – Elég lenne csak néhány farkas, hogy mély benyomást keltsen. Szerintem te is láttál már egyszer az életben farkast.

– Igen, a múzeumban meg a vadasparkban – felelte Wołodko –, de megpróbálhatom lefesteni. A téképemen pedig több farkas rajza is szerepel. 23

– Jól van – mondta Koldowski –, festünk néhány farkast a behavazott táj képére. Ez egyszerű és szép. Télen világosabb a farkasok bundája, hamuszürke. A pofájukat biztosan világosabbra kell festeni, néhány sötétebb csíkkal tarkítva a bundájukat. Mély benyomást fognak tenni. Odafestek néhány farkast, kisebbeket és nagyobbakat is.

– Én is odafestek néhányat – szólta Wołodko –, attól érdekesebb lesz a festmény.

– Festek néhány farkast – mondta Koldowski – az erdei útra, amely Stróžából Bójicba vezet.

– Én pedig az erdő elé, a falu mögé festem őket – szólta Wołodko –, ahol a Nowi Targba vezető út fut.

A két barát pedig kiment, hogy a képeikhez újabb vázlatokat készítsenek arról, hogy hogyan kelthetnének rajtuk a farkasok eltörölhetetlen benyomást a szemlélőre.

*

Józef, Zwara jegyző fia, akinél a behavazott tájakat és farkasokat festő urak megszálltak, nagyon jól ismerte a Stróžából Bójicba vezető utat, amiről Klodowski festő beszélt.

Hogyan ne is ismerhetné, amikor hetente háromszor szokta megtenni Kaška, Baťik lánya után Bójicba. Stróžából Bójicba háromórás az erdőn keresztül vezető út, amely így telente teljesen be van havazva, de ugyan miért ne járná meg, ha egyszer szereti Kaškát.

A háromórás út különben is gyorsan eltelt, mert egyfolytában ő járt az eszében, és a három óra alatt mindig a beszédére készült, arra, hogy majd Baťiktól megkéri a lánya kezét.

Amikor pedig Bójicból hazafelé tartott, szintén gyorsan eltelt a három óra, mert ekkor pedig azon töprengett, hogy hogyan lehetséges, ahogy aznap még nem szedte össze a bátorságát, hogy megkérje őt.

Így járt egész télen, és még mindig nem vette a bátorságot a dologhoz.

Ő, aki nem félt senkitől sem a hegyekben, sem a Raba völgyében, ő, a kiváló ökölvívó, nem vette a bátorságot, hogy azt mondja Baťiknak: – Add hozzám a lányod feleségül! – Nem vette a bátorságot akkor sem, amikor Baťik azt mondta neki:

– Már jó régóta jársz hozzánk, Józef, no hát mi légyen?

– No hát úgy, úgy... – válaszolta. És akkor sem mondott semmit, amikor Baťik azt mondta neki:

24 – No, Józef, hát mégis miért jársz hozzánk? – mire pedig Józef azt válaszolta:

– Úgy, úgy, hiszen te hízelegsz nekem, urambátyám.

Józef újra hazafelé ballagott Bójicból. Szomorúan ment, mert a Baťik szavain gondolkodott, azon, amit a mai beszélgetésük során mondott neki.

Útban Bójicba Józef Zwara megint eltökélte, hogy ma megkéri Kaška kezét, s most is szomorúan tér vissza, mivel ezúttal sem vette hozzá a bátorságot.

Ebben még nem lenne szomorúság, no de bezzeg abban, amit az öreg Baťik mondott neki, mikor beszélgettek!

– Michal Dať szabadságos, vasárnap hazajön. Tudod jól, hogy az utolsó évet szolgálja a katonaságnál, és a lányom után jár. Az öreg Dať azt mondja, hogy vasárnap biztosan eljön, hogy megkérje Kaška lányom kezét. És ha én azt mondom Kaškának, »elveszed Daťot«, akkor Kaška elveszi Daťot. Ha pedig azt mondom neki, »elveszed Józef Zwarát«, akkor elveszi Józef Zwarát. Mit szólsz te ehhez?

– Úgy, úgy, atyámuram – válaszolta Zwara.

– Tudod jól – folytatta az öreg Baťik – hogy itt a hegyekben úgy tartják, »Ki hamarabb csap, előnyben van«.

– Úgy, úgy, atyámuram – felelte Józef –, szent igaz. No, atyámuram, mit gondol, soká tart még idén a tél?

Józef Zwara a hazaúton ezen a beszélgetésen töprengett. – Hiszen már mondhattam volna, s mégsem mondtam. No de hát ha nem mondtam máma, mondom majd szombaton. És mire vasárnap megjön Dať leánykérőbe, azt mondja majd neki Baťik: »No, fiam, Kaška a strózái Józef Zwaráé lesz. Hiszen ismered a mondást, úgy tartják, »Ki hamarabb csap, előnyben van«. Igen – gondolkodott Józef –, holnapután szombaton megkérem Kaška kezét. Milyen különös, hogy ma nem vettem hozzá a bátorságot, habár az efféle dolgok kialakásához idő kell.

*

Koldowski és Wołodko péntek reggel szorgalmasan dolgozott a téli tájkép vázlatain. Lelkesen és ügyesen rajzolták a farkasokat.

– Mély benyomást fog tenni – dicsérték egymást, amikor Zwara jegyző lépett a szobába.

– Méltóságos uraim – mondta tisztelettudóan kapva le fejről a báránybőr szegélyű sapkáját –, méltóságos uraim talán megbocsájtják, amiért

a fiam, Józef úgy lármázott tegnap éjjel. Leitta magát a semmirekellő, azért iszik, hogy bátorságot öntsön magába. Holnap Bójicba megy, hogy megkérje Kaška kezét.

– Ugyan, nem történt semmi, Zwara úr – mondta erre Koldowski. – Jöjjön, nézze csak meg, min dolgozunk. Láthatja, hogy nem 25 haragszunk. Ismeri azt ott a festményemen?

Zwara jegyző a festőállványok előtt találta magát: – Az ott a Bójicba vezető út – mondta – már hogyne ismerném, no de azok az állatkák...

– Azok ott farkasok – mondta Koldowski.

– A Szent Szűzre, hát farkasok, bizony farkasok – mormolta a jegyző. – Nagy hír ez, méltóságos uraim, amit itt lefestettek.

– Ugyan, semmiség – mosolyogott el Koldowski.

– Nézze meg az én képemet – ajánkozott Włodko.

– Te szent ég – kiáltott fel a jegyző –, ez a falu mögötti erdő, és szintén teli van farkasokkal. Hát az egyik közöttük még a vicsorog is, látszik a pofája! Milyen szépen megfestették őket. Nos hát, ha farkasok, akkor farkasok. Ez aztán nagy hír. Voltak itt farkasok, vagy húsz éve, széttépték a szomszéd lovát. Ki gondolta volna. Szólnom kell a szomszédnak. Az ádáz bestiák! – rázta az öklét a festmény előtt, aztán elment.

– Szilaj népség – jegyezte meg Koldowski, mikor elment. – Mások, mint a Krakkó környéki, vagy a mazurkai parasztok.

– Te Koldowski, mit gondolsz, ne ránduljunk ki máma valamerre? Mondjuk Bójicba. Mára egyébként is nyomorúságosak a fényviszonyok – ajánlotta Włodko.

– Miért is ne – válaszolta Koldowski –, ma már öt farkast festettem, a hatodik várhat. Estére visszaérünk. – Bundát öltöttek, és ki mentek a téli időbe.

Zwara jegyző időközben a kocsmába ment. Télvíz idején a szomszédok mindennap a kocsmában ültek, amikor pedig a jegyző belépett éppen egy gyalázatos minőségű vodkát iszogattak.

– Szomszédok – szólt hozzájuk Zwara –, itt a farkasok!

– Ugyan, csak ugratsz minket – felelte Lębik szomszéd –, húsz éve jártak erre legutóbb.

– Nem viccelek – válaszolta a jegyző –, a festő urak, akik nálam laknak, farkasokat láttak. Le is festették őket.

– Nem hiszem én azt – szólalt meg Stanko kocsmáros. – Ugyan hol látod te azt a képet?

– Szent Sztanyiszlávra mondom – bizonygatta a jegyző –, a festő urak farkasokat láttak, és lefestették őket. Az egyik méltóságos úr az erdei útra festette őket, amely Stróžából Bójicba vezet.

A kocsmában felharsant: – A kutya bestiák! – Józef Zwara kiáltott fel így. – Az ordas bestiák! Tehát azon az úton, amelyen Bójicba készülök menni a leánykérésre.

– A másik méltóságos úr – folytatta a jegyző – az erdő elé festette őket a falu mögé.

– Nagy bátorság azoktól a méltóságos uraktól – ragadta magához a szót Lebig szomszéd –, hogy farkasokat festenek.

– De milyen szépen – felelte a jegyző viczorogva. – Így nyitogatja a pofáját az egyik, fogait viczorítja, a festő urak meg lefestették. Az egyik farkas meg mintha ugrani akarna, hopp! És fogát viczorítja az is, öltögeti a nyelvét, meregeti a szemét!

– Uram irgalmaz! – kiáltotta Stanko kocsmáros, és keresztet vetett. Példáját követték a többiek is, és sorra hányták a keresztet.

– A farkasok egészen a faluig merészkednek – folytatta a jegyző –, szörnyű csak rájuk pillantani is. Csak úgy villognak a szemeik. Az ember csak nézi, nézi, és már reszket is belé. Mindjárt nekiugrik a képből, gondolhatná. Ugyan ki hitte volna. Húsz éve nem hallottunk farkasokról, mire egyszer csak idemerészkednek a falu széléhez olyan közel, hogy le is festheted őket. És éhesek, látszott rajtuk a képen. Soványak, csupa csont és bőr mindegyik.

– Talán a magurai vagy a tátrai hegyekből jöttek le – szólt a vén Protka – ide, a Raba folyó völgyébe, hogy megkóstoljanak minket.

– Fogjunk össze ellenük – mondta bátran Stanko kocsmáros, majd óvatosan hozzátette – Sokan vannak?

– Az egyik képen azt hiszem ötöt láttam lefestve – felelte a jegyző –, a másikon pedig talán nyolcat, de több lesz belőlük. A festők nem festenek le mindent, amit látnak. Az erdő széléről is kihagyták azt a két nyírfát, hát valamelyik farkast is kihagyhatták.

– Ez komoly dolog – szólalt meg Protka –, vermeket kell ásni rájuk, ahogy Magyarország vidékein csinálják. Gödröt ásnak, befedik gallyakkal, némi havat dobnak rá, és a befedett verem közepére egy darab húst tesznek. És a farkasok odamennek. És meglátják a húsdarabot. Mért ne ragadnánk el? Rávetik magukat, s máris a veremben végzik. Aztán agyoncsapják őket.

– Micsoda bátor emberek – mondta a jegyző – ezek a festő urak, festenek, csak festenek, előttük a farkasok, ők meg mintha csak valami fát festenének. És nem szólnak semmit. »Ugyan, semmiség«, mondták.

– Mit gondolsz, ássunk ki azonnal a vermeket?

– Ássuk máris – javasolta a jegyző. S mert ezt Stróza főembere mondta ki, parancsnak számított.

Amikor lapátokkal a falu mögé mentek, Józef Zwara ezt suttogta apjának: – Nem megyek én Bójicba leánykérőbe. Kedves még nekem az életem.

– Előbb kiássuk a farkasvermet – felelte neki a jegyző – a Bójicba vezető erdei út mentén.

Délután a két festő már visszafelé indult Bójicból Strózába.

– Ezeknek a farkasoknak nagy hatásuk lesz, meglásd. – Mondta továbbfűzve a beszédet Koldowski. – Igazán remek, ahogy a havas hát-
térből szinte kiemelkednek. 27

– Az ott meg micsoda az út közepén? – figyelt fel rá Koldowski.

– Úgy néz ki, mint egy liba – mondta Włodko –, nézzük meg, mi is az.

– Fel van dűlva itt a föld – szólalt meg Koldowski – hiszen ez...

Törés és szakadás hangzott, s abban a pillanatban mindketten a verem mélyén találták magukat, miközben a fák ágairól potyogott rájuk a hó.

– Hisz ez farkasverem – szólt Koldowski, aki elsőként tért magához. – Kiabálnunk kell, hogy kihúzzanak. A képeink igazán erős hatást fejtettek ki... Hát nem érted?

*

Az ottani vidék biztosan iszonyatos télen – mondogatták a szemlélők, amikor a két festő kiállította a farkasos képeit.

– Nagyon is iszonyatos – bólogtattak a festők –, gondolja csak meg, egyszer még egy farkasverembe is beleestünk!

Így mesélte az esetüket a két festő. Józef Zwara pedig azt beszélt Strózában: – Ha nem jöttek volna a farkasok, máma már Kaśka férje lennék. Hála istennek, nem lettem az. Dąb, a férje már kétszer is megpróbálta felakasztani magát. Olyan rossz asszony az...

Eredeti cím: *Krajina z Haliče s vlky. Humoreska*. Eredei közlés: Národní listy, 1905. 01. 16.

Stróža – Település Krakkótól 40 km-re délre, a Raba folyó partján.

Bójic – Nincs ilyen nevű település Stróža közelében.

28 WÓDKA LASÓW, WÓDKA JAGODOWA

Galíciai kép

Nem volt még egy pap, akinek alakja annyira bevéssődött volna a falusiak emlékezetébe, mint az *ojciec plebań*, a plébános úr” Dąbrowicében.

Sokáig emlegetni fogják még a jószágos öreget az egész tarnowi járásban, s a mai lakosok elmesélik majd a gyerekeiknek, amit erről a jóemberről a szüleiktől hallottak.

De nem a lobogó szavú prédikációinak, amelyek a jólelkű parasztokat békével töltötték el, s nem is az áhítatosságának köszönheti halhatatlan dicsőségét Dąbrowicében és környékén, sőt, egészen Tarnowig. Hanem a zöld wódkájának, amelyről néha maga jelentette ki lelkesen, hogy nem más az, mint testének vére, gondolatainak extraktuma, elméje gyermeke.

Nem hangzott kevésbé költőien készítményének neve sem: *Wódka lasów, wódka jagodowa*. Ő maga azt állította, hogy akkor adta neki ezt a nevet, amikor évekkkel ezelőtt, hosszas próbálkozások után végre elkészítvén az első üvegcsét, megérezte a friss zöld készítményben a Dąbrowice környéki erdőket, a tavasz és a nyár illatát, az epervirág illatát és az érett szamóca ízét együttvéve.

Senki sem tudta, hogyan készíti e kitűnő italt a plébános úr. Csak annyit lehetett tudni, hogy a fő hozzávalóját a nagy piros szamócák alkotják, amiket saját kezűleg szedett az erdőkben.

Imáihoz mindig hozzátett egy-két miatyánkot, hogy sok piros szamóca teremjen, amiket később hatalmas kosárba gyűjtött bizonyos, csak számára ismert lelőhelyeken.

Egész augusztusban késő éjszakáig villogott a fény az alacsony, megfeketedett parókia ablakában, amelynek nyitott szárnyai közül kellemes illat szálldogált. S ha a falusi fiatalok felmásztak a parókia kertjének fáira, megláthatták, ahogy az *ojciec* (atyá) fehér haja a lehető legkülönösebb kigyószzerű készülékek felett szálldos. Láthatta, ahogy a plébános úr remegő kézzel magához vett friss készítményéből egy kis kehellyel, áhítatosan keresztet vetett, lassan kiitta, cuppogott, majd csettintett az ujjával, hogy a testes kályha előtt békésen doromboló vén kandúr felugrott, mintha a feje felett gyújtottak volna fel egy köteg szalmát, s pisszegve futott ki a szobából.

A plébános úr ebben a pillanatban földöntúli lénynek tűnt, különös és szent áhítattal másztak le a fiatalok a parókia alma- és körtefáiról nem fedlő el megtölteni zsebeiket egynémely fa gyümölcsével.

Ez volt augusztusban. A november a nagyszámú flaskók megtöltögetésével és a címkék felragasztgatásával telt, amelyeket a dąbrowicei rektor úr a tél folyamán teleírt és festett.

A címkék kissé fantasztikus módon ábrázolták, ahogy Szent Szaniszló egy kisangyalkát áld meg, aki testes üveget visz, amelyen 29 ez a felirat áll: „Wódka lasów, wódka jagodowa.”

Amikor lehullott az első hó, és éjjel a falutól nem messze farkasüvöltés hangzott, az egyik vasárnap a plébános úr lágy és meghatott hangon bejelentette, hogy minden hívet a parókiára hív keresztény lelkigyakorlatra.

Azon a vasárnapon a parókia tágas szobája megtelt az egymás sarkát taposó falusiakkal.

Az *ojciec* a kifakult, öreg heverőn ült, amely isten tudja hány papra emlékezett, és szívélyesen, állandóan mosolyogva beszélt arról, hogy beköszöntött a tél, hogy advent van, hogy ne feledjenek el templomba járni a hideg miatt, és hogy támogassák a rászorulókat. Aztán hozzátett még pár szót a közelgő karácsonyi időszakról, majd kiment a szobából.

Kisvártatva egy nagy, flaskókkal teli kosárral tért vissza, és szétosztotta a falusiak között a zöld erdei vodkáját, az ő számocapá-linkáját.

Ebben a pillanatban sokaknak könny szökött a szemébe, ahogy végigtekintettek ősz fején, kedves arcán, örömtől remegő szakállán, miközben készítményét osztogatta közöttük. Sokaknak szökött könny a szemébe arra a gondolatra, hogy mi lesz velük, ha majd a vén pap az igazak álmát alussza a dąbrowicei nyírfáinak és vörösfenyőinek árnyékában.

Dąbrowicébe így érkezett meg a tél, amelytől a plébános úr mindig is tartott, és amely miatt az egész tavaszt és nyarat végigimádkozta, hogy a jóisten bocsássa meg a vétkeiket, amelyeket az előző télen elkövetett, és amelyeket a jövőben még el fog követni.

Néha úgy tűnt számára, hogy tartalékba imádkozni mégiscsak helytelen dolog, de megnyugtatta magát annak gondolatával, hogy a jóisten tudja, miért olyan törekenyek az emberi lények.

Hogy miféle téli bűnök voltak ezek? A téli bűne a zöld vodkája iránti szeretete volt.

A téli esteiken hiányolta azokat a zöld erdőket, amelyekben annyira szeretett sétálni, és hogy valamiképpen beleélje magát az illatos nyárba, a testes kályhája melegében üldögélt a készítményét magában rejtő nagy flaskó előtt.

A flaskó mellett álló pohár néha megtelt a gyönyörű zöld itallal, s újra kiürült.

Amikor az ital első cseppjei a plébános úr ajkához értek, megjelent tekintete előtt a tölgyesek, a fenyvesek, a nyírfaerdők üde zöldje, és szeme előtt néhány helyen feltünedeztek a pirosuló pontok, a nagy, érett szamócák is.

A breviárium, amelyet elkészített, zárva maradt, s az esti ima helyett a csöndes szobában furcsa neszek hangzottak, amint ínyenc módra szürcsölte a zöld, gyöngyöző folyadékot.

Az öreg plébános úr ült, ivott, és merengett az erdők zöldjéről, a tavaszról, a nyárról, és nem zavarta meg az sem, ha valahol a parókia alatt vonítottak a farkasok, s néha fegyver dördült, hogy az éhes ragadozókat elűzze.

De még a két évvel fiatalabb húga, a házvezetőnője, sem zavarta őt, hogyha bejött, és a bátyja bűnén siránkozva szólongatni kezdett minden szentet, amelynek neve éppen eszébe jutott.

A plébános úr nem mondott semmit, csak ingatta ősz fejét, és tovább töprengett a zöld erdők illatán.

Aztán amikor lefeküdni indult, s forgott vele a világ, hosszú dalt kezdett énekelni az erdei asszonyokról és a zöld vodkáról, öregecske húga pedig inkább befogta a fülét.

Másnap aztán későn ébredt, és egyre másra fogadkozott, hogy soha többé arra a szép italra még csak rá sem néz. De mihaszna! Jött az este, odakint fénylett a holdvilágban a hó, megint csak megszállta a nyár után való sóvárgás, és megint csak poharat ürtett pohár után.

A húga kitudja hány éven át imádkozott napra nap, hogy a jóisten mentse meg a bátyját a pokolbéli kínoktól, de minden télen megismétlődtek ezek az esték, amelyek során a breviárium zárva maradt, a flaskók pedig sorra ürültek.

Hiába volt minden búcsújárás Kalwarjára, sőt, Częstochowára, hiába áldozott ott pénzt, s mondatott misét szerencsétlen bátyjáért.

Amikor idővel visszagondolt milderre, keservesen sírásra fakadt.

Ájtatos lelkében a pokolbéli kínok képei a plébános úréval váltakoztak.

Az egyik télen az ördög – ő mondta így – nagyobb sikerrel próbálkozott a plébános úrnál.

Egyszer elalvás előtt olyan hangosan dalolt az erdei tündérekéről, hogy Jurzik Owczina, a községi bakter, hazafelé tartva késő este a kocsmából, megállt a parókia előtt, és egy pillanattal később az éjszakai csendben már duett hangzott fel.

Az egyik hang elég erős volt, bár a vaskos ablaküveg lefojtotta, a plébános úré volt, a másik rekedtes pedig a községi bakteré, aki úgy tűnik, a farkasvonítást utánozta, nemsokára ugyanis néhány paraszt puskákkal és karókkal a parókia épülete mellett verődött össze. Természetesen meglepődtek, s meglepetten hallgatták az *ojciec plebań* énekét az erdei asszonyokról és a zöld vodkáról, de olyan áhítatosan, mintha a templomban énekelné elő a litániát Szűz Mária tiszteletére.

Amikor másnap délután kettő felé a plébános felkelt az ágyából, kisírt szemű hűgától értesült a nagy nyilvános megbotránkozásról, amelyet annak köszönhet, hogy az előző éjjel megint kísértette az ördög.

És megint fogadkozott, de este megint ugyanaz az éjjeli jelenés ismétlődött, és a fél falu hallgatta áhítatosan és tátott szájjal há-
lőszobája ablaka alatt, ahogy odafenn a lelkipásztoruk különös
dalokat énekel a zöld vodkáról és az erdei asszonyokról.

Ettől a naptól fogva az énekes multság ismétlődni kezdett, a parasz-
tok minden éjjel a plébános úr ablaka alatt hallgatóztak.

A hűgára szomorú idők köszöntöttek. Mindenhol a pokol láng-
jait látta, majd egyszer összeszedte a bátorságát, s remegő kézzel le-
velet írt a vikárius konzisztornak Tarnówba, amelyről egy szót sem
szólt a bátyjának.

Eltelt néhány nap.

Egy gyönyörű téli napon a parókia előtt száncsengő és négy
kehes ló dobogása hangzott fel, hogy szinte beleszikrázott a patájuk.
A szánról a tarnowi tisztelendő vikárius konzisztor lépett le az általá-
nos vizitáció miatti meglepettségének hangot adó paphoz.

Villámként futott át a plébános úr elméjén, hogy vajon értesül-
hettek-e Tarnówban az ő énekes produkcióiról, s rá sem mert nézni az
ősz, bár jó pár évvel fiatalabb vikáriusra, aki ennek ellenére nagyon
tisztelettudóan beszélt a sokkal idősebb fehér hajú pappal.

A méltóságos atya nagy elégedettséget mutatott a templomot
illetően, és amikor vacsora után leült a plébános úrral szemközt, ke-
resve az alkalmat arra, hogy valami módon teljesítse a pap hűgának
kívánságát, aki pedig a szomszédos szobában serényen imádkozott.

– Az itteni vidék bizonyára nagyon szép nyáron – szólalt meg
hosszas hallgatás után.

– Így igaz, nagyon szép – mondta a plébános bánatosan a sarokba né-
zegetve, ahol egy nagy üveg állt az ájtatos címkével.

– Erdeje pedig látom, akár mennyi van a falunak – folytatta a vikárius
–, de télen szomorú a vidék. A legjobb a meleg kályha mellett üldögelni, és
imádkozni a breviáriumból. Szintén szép olvasmányok lehetnek Szent Ágoston
és az egyházatyák elmékedései. Az ördögi kísértés ellen a legjobb. Test-
véruram, hoztam magammal néhány könyvet az örök életről, Szent Ágoston
gyönyörű elmékedéseit. A legjobb este olvasni őket, két-három óra hosszan.
Mindjárt behozom.

Ezekkel a szavakkal ment át a szomszéd szobába.

Miután eltávozott, a plébános úr hirtelen magához tért, odaugrott a
varázsitalát tartalmazó flakóhoz, és jól meghúzta.

Amikor a méltóságos vikárius úr visszatért egy halom könyvvel kezében, a plébános úr már újra a helyén üldögélt békésen, és ájtatosan nézte a mennyezetet.

– Íme, itt van az az olvasmány, amely az olvasót egészen más birodalom felé vezérli, és minden rossz gondolatot elűz – mondta a vikárius a pap elé téve a könyveket, majd nemsokára hozzátette: – Valami illatot érzek itt, mintha az erdő illatozna.

– Ez az én készítményem: *Wódka lasów, wódka jagodowa* – tört ki a plébánosból nagy örömmel, és válaszra sem várva két pohárkát töltött meg a zöld itallal, s koccintott a megrökönyödött vikárius úrral.

Kiürítették a poharakat.

– Íncsiklandozó, nem igaz? – Kérdezte a felvillanyozott plébános válaszul a vikárius úr cuppogására.

– No ugye, jöhet még egy! – és újra kiürültek a poharak.

– Ragyogó, olyan, mintha az ember a nyári erdőben bolyongana, és a nyár illatát szívna magába – sóhajtott fel elérzékenyülve a vizitátor.

A plébános úrnak csillogott a szeme, amikor a készítményéről beszélt, az elméje gyermekéről és gondolatai extraktumáról.

Közben mindketten a zöld italt kóstolgatták, és a méltóságos vikárius minden újabb pohárka előtt azt suttogta: „Multum nocet, multum nocet”, egészen megfeledkezve az útja céljáról, az ördögről, Szent Ágostonról és az egyházatyákról...

Diszkréten hallgatok. Csak annyit teszek hozzá, hogy ez volt az első, de messze nem az utolsó általános vizitáció. S amikor a vikárius úr harmadnapon hazatérvén kicsomagolt egy nagy üveg *wódka lasów, wódka jagodowát*, döbbsen vette tudomásul, hogy a flaskó becsomagolására néhány oldal szolgált Szent Ágostonból és az egyházatyákból.

A *wódka lasów, wódka jagodowa* a dąbrowicei papnak hallhatatlan dicsőséget biztosított.

Eredeti cím: *Wódka lasów, wódka jagodowa. Ćrta z Haliče*. Eredeti közlés: Národní listy, 1902. 07. 07.

Wódka lasów, wódka jagodowa – Az erdők pálinkája, az eperpálinka

wódka – mindenféle pálinka, a likőrt is beleértve

Dąbrowica – Község Bochnia mellett, Krakó és Tarnów között.

búcsújárás Kalwarjára, sőt, Częstochowára – Kalwarja, zarándokhely Galíciában, Krakótól délre 6 órányira. Częstochowa Katowicétől északra messze földön híres búcsújáróhely, a zarándokok Fekete Madonna képét tisztelik.

Multum nocet, multum nocet – Sokat árt, sokat árt.